

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ
(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет «Образотворче мистецтво»
(назва факультету)

Кафедра живопису
(повна назва кафедри)

Пояснювальна записка

до дипломної роботи на здобуття ступеня бакалавра

**на тему: Портретно-жанрова композиція
«Меандри сили»**

Виконав: студентка 4 курсу Мансурова А. Р.
023 «Образотворче мистецтво, декоративне
мистецтво, реставрація»
освітньо-професійна
програма «Станковий живопис»

Керівник: доцент Чернявський К. В.

Харківська державна академія дизайну і мистецтв

(повне найменування вищого навчального закладу)

Факультет «Образотворче мистецтво»

Кафедра станковий живопис / денна форма навчання

Рівень вищої освіти Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

Спеціальність 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,

реставрація»

(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачка кафедри живопису

Ковальова М.М.

«01» травня 2026 року

ЗАВДАННЯ

НА ДИПЛОМНИЙ ПРОЕКТ (РОБОТУ) СТУДЕНТУ

Мансурова Аміна Ренатівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема проекту (роботи): Портретно-жанрова композиція «Меандри сили»

Керівник проекту (роботи): Чернявський Костянтин Володимирович,

доцент

затверджений наказом вищого навчального закладу від « 01 » травня 2026 року № 106-ОС.

2. Строк подання студентом творчого проекту 1 червня 2026 року

3. Вихідні дані до творчого проекту: Зібраний підготовчий матеріал під час переддипломної практики.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

- *Обґрунтування актуальності теми;*

- *Збір інформації та систематизація підготовчих матеріалів;*
- *Аналіз аналогів;*
- *Розробка авторської концепції рішення теми;*
- *Композиційний пошук образотворчих засобів втілення творчого задуму;*
- *Технологічні та живописні засоби виконання оригіналів;*
- *Висновки;*
- *Список використаних джерел;*
- *Ілюстративні матеріали.*

5. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

6. Дата видачі завдання: 01.05.2026 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломного проекту (роботи)	Строк виконання етапів проекту (роботи)	Примітка
1	<i>Затвердження теми дипломної роботи</i>	<i>Травень</i>	
2	<i>Аналіз аналогів</i>	<i>Квітень Травень</i>	
3	<i>Розробка авторської концепції рішення теми</i>	<i>Квітень Травень</i>	

4	<i>Композиційний пошук образотворчих засобів втілення творчого задуму;</i>	<i>Квітень Травень</i>	
5	<i>Затвердження ескізів рішення теми</i>	<i>Травень</i>	
6	<i>Систематизація інформації до пояснювальної записки</i>	<i>Травень</i>	
7	<i>Виконання оригіналів дипломної роботи</i>	<i>Травень Червень</i>	
8	<i>Оформлення пояснювальної записки та дипломної роботи</i>	<i>Червень</i>	
9	<i>Захист дипломної роботи</i>	<i>Червень</i>	

Студент

(підпис)

Мансурова А. Р.

(прізвище та ініціали)

Керівник проєкту (роботи)

(підпис)

Чернявський К. В.

(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Дипломна кваліфікаційна робота «Меандри сили» базується на зображенні потужного та мотиваційного жіночого образу, котрий трансливатиме в собі авторський погляд на сучасність крізь призму легендарної античної Греції.

Робота над дипломною композицією передбачала ретельне вивчення тематичних джерел присвячених мистецтву та літературі стародавньої Греції, законам композиції, вивченню людської і тваринної анатомії та дослідженню жіночих образів. Працюючи над створенням доцільної композиції був зроблений аналіз великої кількості живописних робіт талановитих майстрів, що посприяло змістовному баченню власної картини.

Центральною героїнею композиції постала легендарна богиня перемоги Ніка. Символізуючи боротьбу та незламність, на колісниці її везуть у запеклу боротьбу білосніжні коні. У протизвагу світлого образу богиню перемоги з темряви вимальовується образ кривавого та жорстокого бога війни Ареса. Протиставлення цих персонажів створює потужний конфлікт, навколо котрого зав'язується напруга в композиції. Головним сюжетним і живописним мотивом є зображення динамічних і батальних подій, як театральна вистава, що транспонує тему до сьогодення.

В роботі описані головні етапи створення художнього образу в живописній картині, а саме композиційні пошуки, технологічні і живописні засоби.

ABSTRACT

The diploma qualification work "Meanders of Power" is based on the image of a powerful and motivating female image, which will convey the author's view of modernity through the prism of legendary ancient Greece.

Work on the diploma composition involved a study of thematic sources dedicated to the art and literature of ancient Greece, the laws of composition, the study of human and animal anatomy and the study of female images. While working on the creation of an appropriate composition, an analysis of a large number of paintings by talented masters was made, which contributed to a meaningful vision of one's own painting.

The central heroine of the composition is the legendary goddess of victory Nike. Symbolizing struggle and invincibility, she is carried into a fierce battle on a chariot by snow-white horses. In contrast to the bright image of the goddess of victory, the image of the bloody and cruel god of war Ares emerges from the darkness. The opposition of these characters creates a powerful conflict, around which the tension in the composition is built. The main plot and pictorial trick is the depiction of dynamic and battle events, as a theatrical performance, tying the theme to the present.

The work describes the main stages of creating an artistic image in a pictorial picture, namely compositional searches, technological and pictorial means.

ЗМІСТ

1.	Обґрунтування актуальності теми.....	8
2.	Збір інформації та систематизація підготовчих матеріалів.....	9
3.	Аналіз аналогів.....	12
4.	Розробка авторської концепції рішення теми.....	15
5.	Композиційний пошук образотворчих засобів втілення творчого задуму.....	16
6.	Технологічні та живописні засоби виконання художнього твору.....	17
7.	Висновки.....	18
8.	Список використаних джерел	20
9.	Список ілюстрацій.....	21
10.	Альбом ілюстрацій.....	23

1. Обґрунтування актуальності теми

Тема дипломної роботи зосереджена на створенні живописної композиції, у якій осмислюється образ людської боротьби крізь призму видатних і основоположних років античності. Роздуми про циклічність подій і досвід котрий ми, як сучасники, ділимо з нашими найдавнішими пращурами – формоутворюючі фактори відтворення обраної теми у форматі станкової картини.

Сучасна мистецька практика активно звертається до фундаментальних живописних, літературних і духовних здобутків людства, що зумовлює рефлексію міркувань наших попередників стосовно питань людської природи, актуальність котрих закарбувалася у поза часовому просторі. Відданість своїм судженням, світогляду і вірі, боротьба за життя і свободу, питання людської гідності і гуманності – гучність, з якою відлунюють ці слова у людській свідомості є показником релевантністю обраної теми.

Через живописні засоби можливо ретельно передати емоційний стан та психологічне забарвлення. Творчий інструментарій митця, котрий ґрунтовно володіє такими художніми засобами, як тон, колір і композиція, дозволяє використовувати технічне оснащення картини задля підкреслення напруги, концептуальної витриманості і, що найвражаюче, візуальної маніпуляції над глядачем.

Тема виникла внаслідок спостережень за трактуваннями давньогрецької міфології та чисельними її інтерпретаціями у художніх творах мистецьких представників різних епох і напрямків та подальшою рефлексією над сучасністю крізь призму легендарних оповідей і фольклору.

Основною метою є реалізація цілісного художнього образу через живописне опрацювання кардинально відмінного часового відрізка та осмислення паралелізму з сучасністю. Це мистецький виклик для авторки, котрий полягає у створенні якісного, композиційно і технічно виваженого живописного витвору, котрий підсумовуватиме плідні роки навчання і

відповідатиме персональним переконанням і сформованому художньому баченню.

Для досягнення поставленої мети передбачено:

- зібрати та систематизувати джерельну базу роботи;
- проаналізувати аналоги;
- розробити ескізний ряд;
- визначити композиційне та колористичне рішення;
- виконати оригінал у матеріалі.

2. Збір інформації та систематизація підготовчих матеріалів

Для формування авторської концепції було здійснено попередній аналіз літератури та образотворчих аналогів. У процесі підготовки джерела були розподілені на кілька смислових блоків: теоретичні праці, що окреслюють культурне підґрунтя теми; художні твори, близькі за образністю; сучасні інтерпретації, що демонструють актуальні тенденції.

Надважливим етапом підготовки було опрацювання мистецтвознавчих творів присвячених історії Античної Греції та її відповідного міфічного надбання. Початком вивчення історико-теоритичних праць стало дослідження творів культового давньогрецького поета, автора легендарних античних поем – Гомера. Опрацювання творів «Ілліада» та «Одіссея» було, в першу чергу, пошуком глибинного розуміння людських конфліктів і, відповідно, їхньою художньою інтерпретацією в рамках тодішнього історичного періоду. Гарним поштовхом до роздумів стає така цитата: «Ах, як безсоромно ці смертні звинувачують богів. Кажуть, що всі їхні страждання походять лише від нас, але самі вони своїми безрозсудними діями посилюють свої страждання понад належну їм частку» [1, с. 78]. Правдивим може бути таке припущення, зроблене згідно з аналізом головного героя з одно іменного твору Одиссея, що його дії протягом усієї його подорожі зумовлені беззаперечною нездатністю залишити позаду воєнний стан розуму. Це твердження створює дуже цікавий

хід думок крізь котрий циклічна жорстокість людей набуває нових кривавих відтінків, бо дуже наївно заперечувати нездатність до раціональних і гуманних рішень, коли кровопролиття досі сприймається за рішення. Проте, питання безрозсудності не може бути конструктивно розглянутим без питання честі та гідності, наприклад, поняття честі та є критично важливими для розуміння мотивації героїв в «Іліаді» Гомера. Слава здобувається великими, героїчними діями та вчинками, і її дарують окремій людині інші, хто був свідком і вихваляв ці славні дії. Тема «Іліади» – честь і слава понад усе. Вивчивши «Іліаду», стає зрозуміло, що боротися – значить доводити свою честь і чесність, тоді як уникати війни – значить демонструвати лінь, низький страх або неправильно розставлені пріоритети. Персонажі «Іліади» часто посилаються на великих героїв минулих епох, таких як Геркулес і Тесей. Для стародавніх греків термін «герой» означав щось суворіше, ніж сьогодні: військова слава героя могла зробити його майже таким же важливим, як бог. Честь була надзвичайно важливою для стародавніх греків і лежить в основі майже кожної взаємодії в поемі [2]. Саме вплив фундаментальних цінностей античності став чинником зародження головної концепції моєї дипломної композиції, а саме втілення потужного образу боротьби, забарвленого давньогрецькою міфологічною тематикою. Тому, щоб ґрунтовно розвивати першопочатково ідею, виникла колосальна потреба знайти образ людської постаті. «Жіночий образ один з ключових для української культури, як і земля» [3, с. 77]. Потужність жіночої сили, на мою думку, недостатньо оцінена тема. В гламурній і романтизованій обгортці жіночності нам нав'язують фальшиву ідентичність, стверджують, що це наша природа, цих хибних думок достатньо, щоб пригнічувати та деморалізувати велику частку суспільства. Але повертаючись до стародавніх часів та аналізуючи мислення наших пращурів, виникає неабиякий дисонанс.

Аналіз живописних робіт дав змогу простежити різні підходи до трактування образу. Пошуки творчих аналогів звузилися до трьох основних тем: жіночий образ, живопис за міфологічними мотивами, анімалістика та

зображення батальних сцен. Так, наприклад, колосального пливу на фінальну концепцію завдали картини Вільяма Ернеста Рейнольдса-Стівенса «Літо» (іл. 1) 1891 р. та «Римське залицання» (іл. 3) 1900 р. Ці твори чудово ілюструють авторське втілення і композиційне рішення жіночих образів: фігури створюють пластичну єдність і формують вдалі ритми. Ще одним джерелом натхнення зазначу витвір Войтеха Гінайса «Сила і прогрес» (іл. 2) 1899 р. Крім змістовності зображення фігур, котра в подальшому допомогла винайти пластику і жестове забарвлення власній композиції, робота є вражаючою за своєю характеристикою – це декорація для пантеону Празького національного музею, що не може не захоплювати, бо, як на мене, виконання живописного інтер'єрного оздоблення передбачає володіння монументальною майстерністю, що дало мені потужний поштовх у створенні монументальних елементів у власній композиції. Важливим композиційним елементом моєї картини є коло та психологічний сенс, котрий ця форма відіграє у контексті теми, тож враховуючи потребу в якісних і конструктивних прикладах, мій погляд зупинився на таких картинах: Арантазу Мартінес «Дракула» (іл. 4) 2011 р., Луїс Масрієра і Росес «Вітбитки тіні» (іл. 7) 1920-ті р., Ніколас Гізіс «Гармонія» (іл. 8) 1893 р., Вільям Ернест Рейнольдс-Стівенс «Римське залицання» (іл. 3) 1900 р.. Доповнюючи всі вищезазначені критерії формування творчої роботи варто наголосити на міфологічних образах, котрі сформували бачення власного твору. «Цирця невидима» (іл. 13) 1892 р. Джона Вільяма Вотерхауса – приклад опрацювання складного жіночого образу в обгортці, здавалося б, не навантаженої однофігурної композиції, де провідні задуми втіленні майстерними композиційними рішеннями. «Гармонія» 1893 р. Ніколаса Гізіса, який так само використав класичні геометричні композиційні прийоми задля втілення міфологічного могутнього образу, що також позитивно вплинуло на створення диплому. І зважаючи на потребу логічного поєднання всіх компонентів, гарним допоміжним матеріалом стали такі картини, як Дьюла Бенчур «Відвоювання Будаїської фортеці в 1686 році» (іл. 5) 1896 р., Роза Бонер «Ярмарок коней» (іл. 6) 1855

р., Войцех Вайс «Опудала» (іл. 12) 1905 р., Соломон Джозеф Соломон «Святий Георг» (іл. 9) 1906 року. Зазначені приклади гарно поєднують людські та анімалістичні фігури у великому просторі – це допомагає влучно сформувати композиційні схеми.

У період формування творчого задуму активно розпочалися замальовки з живої натури, задум передбачав жіночу фігуру з активними жестами рук, тож впродовж ескізних пошуків було виконано велику кількість пластичних замальовок, на базі яких були виконані подальші етапи створення композиції. Елементи оточення в картині є так само важливими як і людська фігура, тож паралельно із замальовками жіночої натури були пошуки сюжетного наповнення майбутньої картини. Спираючись на міфологічне походження обраного сюжету і належності персонажів до конкретних атрибутів було проаналізовано низку відповідних джерел. Дуже важливим компонентом картини є анімалістичне наповнення, а конкретно легендарні коні бога Геліоса, котрі щодня вивозять на колісниці сонце, тож щоб доцільно відтворити настільки граційну і анатомічну складну тварину було відмальовано низку пошукових ескізів згідно з анатомічними посібниками: «Атлас анатомії тварин для художників» В. Елленбергер, Г. Дітріх, Г. Баум [5], «Мистецтво малювання тварин» Кен Халтгрєн [6].

На основі зібраного матеріалу сформовано візуальний ряд, що став основою композиційного, колористичного, сюжетного, образного пошуків.

3. Аналіз аналогів

У процесі роботи над темою дипломного проєкту було проаналізовано низку творів українських та зарубіжних художників, близьких за тематикою та образним рішенням. Звернення до цих робіт дозволяє простежити різні підходи до трактування образу та визначити художні засоби, які можуть бути важливими для формування авторської концепції. У процесі роботи над темою

було розглянуто ряд живописних творів, що демонструють різні композиційні та колористичні рішення.

Показовим прикладом художнього вирішення подібної теми є картина Вільяма Ернеста Рейнольдс-Стівенса «Літо» (іл. 1). Це Перша велика робота автора, написана для буфету Королівської академії. Навіть на цьому ранньому етапі його кар'єри ця робота виглядала дуже самовпевнено, вона зображувала безліч красивих, сонних жінок і нагадувала вікторіанського неокласициста Альберта Мура. Митець дуже вдало закарбовує момент літньої легкості і, власне, навколо цього розгортається сюжет картини. Загальний настрій передається завдяки таким деталями, як віяло, музичні інструменти, літній одяг і, що надважливо, пластикою фігур – жінки невимушено відпочивають. Композиція вирішена горизонтальним ритмом жіночих фігур і тематичних декорацій. Завдяки видовженому горизонтальному формату і симетричності оточення створюється візуально приємна динаміка. Цей твір є важливим для дослідження, бо містить античний декоративізм і вдало вписує жіночі фігури в оточення, що є провідним нюансом для створення власної дипломної композиції.

Підтримуючи тему зображення жіночих образів зазначу картину Войтеха Гінайса «Сила і Прогрес» (іл. 2). Цей витвір є декорацією дивовижного пантеону Національного музею Чеської республіки. Гінайса описували як «ніжного поета, що зображує красу жіночого тіла» і це читається в його роботах, тож вищезазначена картина не є виключенням. Сюжет картини посиляється на

В заданому контексті неможливо не згадати Джона Вільяма Вотерхауса та його картини «Цирцея невидима» (іл. 13) і «Цирцея, що пропонує чашу Уліссу» (іл. 14). Митець неодноразово опрацьовував жіночі образи і, на моє глибоке переконання, майстерно виконував свої творчі задуми. На картині «Цирцея, що пропонує чашу Уліссу» зображено сцену з «Одіссеї», де чаклунка Цирцея пропонує Одіссею (римляни називали його Уліссом) чашу з зіллям, за допомогою якого вона намагається зачарувати його, як і його команду. Улісса

можна побачити в дзеркалі, зображеному за тронем Цирцеї, а одного з членів команди Улісса, чарівним чином перетвореного на свиню, можна побачити біля ніг Цирцеї. «Цирцея невидима» це друге зображення міфічної героїні Вотерхауса, цього разу вона отруює воду, щоб перетворити Сциллу, суперницю Цирцеї, на огидного монстра. Вертикальний формат обох картин та центричне розташування фігур маніпулює враженням глядача, наче возвеличуючи головну героїню візуально наголошуючи на її могутність. Вотерхаус, як і у багатьох своїх інших картинах, використовує класичні композиційні прийоми, він дуже вдало підкреслює фігури геометричними формами. У полотні «Цирцея, що пропонує чашу Уліссу» митець підкреслює статичність і напруженість пози простим елементом – вертикаллю струмені води, а у «Церецея невидима», наприклад, використовується форма кола. Жіноча фігура частково вписана в класичну геометричну форму, що підкреслює сюжетний образ і правильно упорядковує композиційні акценти. Моя увага до робіт Джона Вільяма Вотерхауса не є раптовою, щойно зацентрувавши на геометричних композиційних рішеннях, я б хотіла зазначити про важливість кола та його тонального рішення в моїй композиції. Ця фігура не тільки підкреслюватиме головну фігуру, а також матиме символічне забарвлення.

Одним із цікавих прикладів трактування цієї теми буде Вільям Ернест Рейнольдс-Стівенс та його «Римське залицяння» (іл. 3). У грецькій міфології Атропос була найстаршою з трьох доль і відповідала за визначення тривалості життя людини. Її сестри-долі пряли та вимірювали нитку життя, а вона її перерізала. Її темна присутність нависає над романтичною парою, коли Купідон споглядає за ними, щоб захистити їх. Він розв'язав троянди вздовж пари, що символізує «нитку життя» для молодих закоханих та їхнього спільного побуту. Композиційне рішення знову повертає до нас до вертикалей і кола, котре в свою чергу відокремлює і підкреслює головну фігуру. Варто уваги те, як автор ювелірно розподілив тональне рішення на фігури та підкреслив їхнє розташування елементом «нитки життя» – нитка перекреслює

коло, чим створює відповідь вертикальній формі фігур і правильній і вимірній геометрії кола.

Неймовірно вражаючим, на мою думку, також є композиційне рішення Арантазу Мартінес у її картині «Дракула» (іл. 4). Коло є невід'ємною складовою центрального елементу картини і відводить глядача до найсильнішого контрасту між світлом і тінню. Художниця використовує світло як інструмент у своїй картині, створюючи темряву, драму та інтригу в зображенні, додаючи додатковий шар емоційного вкладення для глядача. Аналіз і дослідження таких технік митців є змістовною підготовкою для ключовим етапом створення якісної дипломної картини.

4. Розробка авторської концепції рішення теми

Концепцією дипломної кваліфікаційної роботи «Меандри сили» є інтерпретація авторських роздумів навколо подій сьогодення, котрі, безпосередньо, формують унікальний хід творчої мови під час створення картини. Сюжет дипломної композиції є прямим посиланням на легенди стародавньої Греції, проте попре шалену впізнаваність та вживаність античних здобутків, на мою думку, вони є ключовим чинником епічного і батального наповнення картини. Фундаментальною метою було підкреслити глобальність потужного супротиву і боротьби, саме тому головною героїнею постає легендарна давньогрецька богиня перемоги Ніка. У контексті картини її приналежність до сторони світла, як метафорично, так і буквально, конкретизує образ богині як борчині за справедливість. В протиставі Ніке, з протилежної сторони темрява вимальовує образ Ареса, відомого як уособлення огидних аспектів жорстокої війни та кровопролиття.

На мою думку, зображення і посилання на культові мотиви античності, передбачає відповідну логічну підв'язку до сучасності, саме тому сюжет композиції переносе глядача у театральну виставу. Важко сперечатися з тим, що представники саме акторського ремесла глибинно відчують своє

мистецьке покликання. Не так давно багатьом з нас було б дуже складно поставити себе на місце стародавнього воїна оточеного запеклою боротьбою, а театральні вистави, натхненні культовим періодом людства, полишали відчуття поваги і щирого захоплення до неймовірної акторської гри, бо це образ, котрий актори проживають під час кожного виступу. Проте реальність глядачів радикально змінилася. Занадто складно абстрагуватися від боротьби, котра стала невід'ємною частиною нашого життя.

Тож підсумовуючи вищезазначене, концепція дипломної композиції – це втілення персональних почуттів, котрі для багатьох наразі є актуальними. Сцена театру, античне забарвлення, контрастне освітлення та динамічна поза, сукупність цих елементів вказує на викривлену реальність сьогодення, в котрій ми, нажаль, головні герої.

5. Композиційний пошук образотворчих засобів втілення творчого задуму

Відповідно авторської концепції твору «Меандри Сили» композиційні пошуки зосереджені навколо доцільного втілення однофігурної композиції натхненною античними мотивами. Творчий задум передбачав втілення тематичного наповнення оточення картини, а саме епічну мить театральної вистави. Тож, після ескізних пошуків фігури та оточення першочерговим етапом став ретельний пошук тонального рішення (іл. 16). У випадку мого твору основною метою було визначення сюжетної напруги та підкреслення реалістичності театральної сцени. Зображаючи театральні картонні декорації, а саме коней з колісницею на першому плані, кущі на другому та мармурове обличчя Ареса на третьому, застосовується тональна градація від світлого до темного відповідно послідовності планів. Проте, ритм колон був відданий світлій діагональній плямі, щоб підкреслити рух головної фігури картини (іл. 19). Богиня Ніка разом із підв'язаними до неї дійовими елементами – конями та колісницею формують трикутну тональну пляму, що створює діагональ у

форматі та, безпосередньо, перетинають найсвітлішу тональну пляму – коло навколо богині (іл. 19). Таким чином картина ділиться на три основних тональних частини, котрі у свою чергу підкреслюють фігуру і задають бажаний настрій: темрява тисне на героїню, котра горизонтальним рухом руки наче розсікає композицію на дві частини, та створює світлотіні перешкоди темряві. Важливо зазначити про розташування фігур відносно крапкам статички: голова Ніки та око Ареса розташовані навпроти один одного відповідно дзеркальним точкам статички (іл. 18).

6. Технологічні та живописні засоби виконання художнього твору

Виконання дипломної композиції передбачає якісне опрацювання отриманих знань під час навчального процесу в ХДАДМ, тож в ході виконання картини було доцільно виконано всі фундаментальні етапи.

Для візуального відтворення бажаної концепції у процесі збору необхідного матеріалу було відмальовано ескізні та тональні пошуки (іл. 15-16), які в подальшому зорієнтували до затвердження формату та пропорцій картини. Наявне тональне рішення потребує відповідного опрацювання композиції у кольорі (іл. 17). Логічним продовженням тонального рішення є виконання картону, у роботі з котрим було використано крафтовий папір, як нейтральну кольорову основу і подальше виконання малюнку передбачало використання пастелі, акварелі та гуашевих фарб задля досягнення бажаних стилістичних і тональних технік (іл. 19).

Доцільним початком роботи з полотном є підготовка підрамника. Згідно отриманих знань під час навчального процесу з дисципліни «Техніка та технологія олійного живопису» було виконано перелік важливих підготовчих етапів. Розмір моєї дипломної композиції складає 180x120 см, тож для забезпечення збалансованості і міцності підрамника до конструкції було додано хрестовину: дві вертикальні планки та одну горизонтальну. В першу чергу, деревина обробляється антисептичним засобом - морилкою, що зокрема

додає декоративного ефекту деревині кольоровим тонуванням, у моєму випадку вишневим відтінком. Наступним етапом є забезпечення водостійкості підрамника, тож деревину було оброблено розчином скипідару і воску за пропорцією 1/4. Другим етапом слідкує підготовка та натягування полотна. Відповідно до технічних особливостей виконання дипломної композиції, була обрана льняна тканина середньої щільності. Задля додаткового очищення та, що надважливо, перешкоджання подальшим деформаціям полотна, тканину було оброблено теплою водою. Користуючись вивченими техніками, випрану тканину було натягнуто на підрамник.

На моє глибоке переконання, якість ґрунту та проклейки полотна - це запорука вдалому технічному виконанню живописної картини, тож у цьому процесі можна виділити три основних етапи: два шари тваринного клею, два шари ґрунту, один шар тваринного клею. Ґрунт – це фундамент живопису не тільки тому, що він з'єднує живопис із полотном, а й тому, що ґрунт є одна з тих одиниць, які в сумі дають усю гаму оптичного, мальовничого ефекту [6]. У роботі був використаний якісний емульсійний ґрунт – олія 15 мл, крейда 100 гр, желатин 15 грам, вода 300мл., котрим після повного висихання двох шарів клею, було щільно покрито полотно у два тонких шари.

Отже, фінальним кроком стало виконання дипломної композиції в кольорі, що підсумувало всі підготовчі художні та навчальні процеси (іл. 24).

7. Висновки

Результатом виконання дипломної кваліфікаційної роботи «Меандри сили» стало відтворення концептуальної живописної картини, котра базується на осмисленні сьогодення крізь призму давньої грецької міфології. Виконання дипломної поєднало у собі аналіз теоретичного матеріалу, аналізу художніх прикладів і, відповідно, практичного виконання картини згідно отриманих знань під час навчального процесу. Задля глибшого розуміння теми, дослідженню підлягли історико-теоретичні матеріали, присвячені античній

культури та міфології, тематичні літературні джерела на тему живопису, композиції та відповідним живописним технологіям. Це поглибило розуміння специфіки трактування міфологічного образу. Практичне виконання оригіналу стало підсумком особистого творчого становлення та відпрацювання отриманих знань за період навчання у Харківській державній академії дизайну і мистецтв. Виконання дипломної кваліфікаційної роботи – це неймовірна можливість реалізувати авторські творчі задуми і поставити собі неабиякий мистецький виклик.

8. Список використаних джерел

1. Гомер Одиссея. Луцьк: Видавництво Атена, 2025. 512 с.
2. Гомер Іліада. Луцьк: Видавництво Атена, 2025. 600 с.
3. Mark Stocker. Stephens, Sir William Ernest Reynoldst- (1862–1943). Oxford Dictionary of National Biography, Oxford University Press, 2004. URL: <http://www.oxforddnb.com/view/article/38292> (дата звернення 02.04.2026).
4. Art and Myth in Ancient Greece. By Thames & Hudson Ltd. 2021. 312 p.
5. World of Greek art John Boeadman, by Thames & Hudson Ltd. 2016. 320 с.
6. Художні матеріали і техніка живопису В. Є. Лоханько, Державне видавництво «Мистецтво». 1938. 187 с.
7. Поліщук А. Жіночий образ у творах Київських живописців 1990-х років. Київ: Актуальні питання гуманітарних наук. Вип. 64, том 2. 2023. 77 с.
8. Терещенко М. Жіночі образи у творчості Зої Лерман. Українська академія мистецтва. Випуск. № 34. 2023. С. 176–183.
9. Greek sculpture. Mark D. Fullerton. John Wiley & Sons, Inc. 2016. 578 p.
10. Greek Sculpture / A collection of sixteen pictures of Greek marbles with introduction and interpretation Estelle M. Hurl, by Project Gutenberg. 2011. 198 p.
11. Watercolors of the Acropolis: Émile Gilliéron in Athens. Joan R. Mertens, Lisa Conte. The Metropolitan museum of art bulletin. 2019. 52 p.
12. Art of the Hellenistic Kingdoms: From Pergamon to Rome. Edited by Seán Hemingway and Kiki Karoglou. 230 p.

9. Список ілюстрацій

1. Вільям Ернест Рейнольдс-Стівенс. Літо. 1891. Полотно, олія. Розмір. Приватна колекція.
2. Войтех Гінайс. Сила і Прогрес. 1899. Декорація для Пантеону. Розмір. Празька національна галерея.
3. Вільям Ернест Рейнольдс-Стівенс. Римське залицяння. 1900. Полотно, олія. Розмір. Художній музей в Сарансоті, Флоріда.
4. Арантазу Мартінес. Дракула. 2011. Полотно, олія. 62х97 см. Приватна колекція.
5. Дьюла Бенчур. Відвоювання Будаїської фортеці в 1686 році. 1896. Полотно, олія. 351×708 см. Національна галерея Угорщини.
6. Роза Бонер. Ярмарок коней. 1855. Полотно, олія. 120х254,6 см. Національна галерея міста Лондон.
7. Луїс Масрієра і Росес. Вітбитки тіні. 1920-ті. Полотно, олія. 90х131 см. Національний музей мистецтва Каталонії, Барселона.
8. Ніколас Гізіс. Гармонія. 1893. Полотно, олія. Розмір. Місце знаходження.
9. Соломон Джозеф Соломон. Святий Георг. 1906. Полотно, олія. 213х106,2 см. Королівська академія мистецтв у Лондоні.
10. Роберт Либераче. Кидаюча фігура. 2015. Полотно, олія. 36 х 24 см. Місце знаходження.
11. Франциско Понс Арнау. Лижі. 1925. Полотно, олія. Розмір. Музей витончених мистецтв міста Валенсія.
12. Войцех Вайс. Опудала. 1905. Полотно, олія. Розмір. Національний музей міста Краков.
13. Джон Вільям Вотерхаус. Цирця невидима. 1892. Полотно, олія. 180,7 х 87,4 см. Художня галерея Південної Австралії (Аделаїда).
14. Джон Вільям Вотерхаус. Цирця, що пропонує чашу Уліссу. 1891. Полотно, олія. 148х92 см. Місце знаходження.
15. Пошукові начерки до дипломної роботи.
16. Тональні ескізи.

17. Кольорові ескізи.
18. Розбір майстра.
19. Картон до дипломної роботи.
20. Мансурова А. Р. Меандри сили. 2026. Полотно, олія. 180x120.

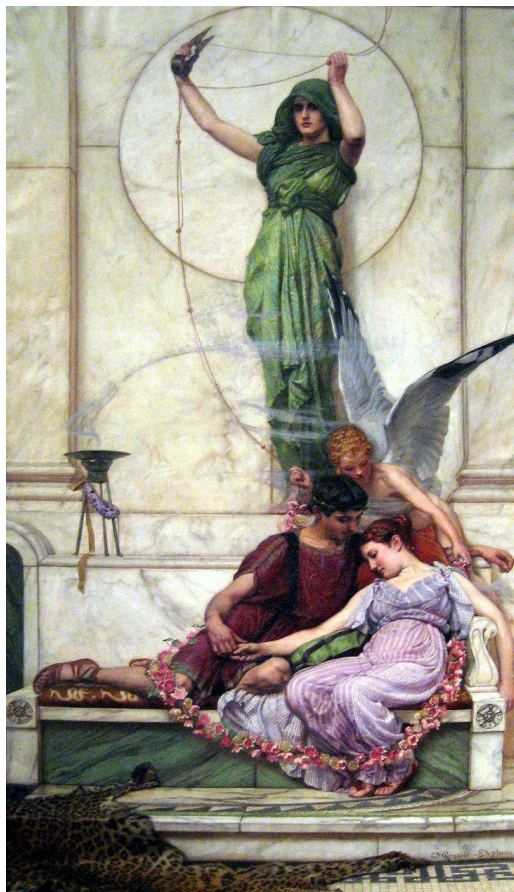
10. Альбом ілюстрацій

Іл. 1. Вільям Ернест Рейнольдс-Стівенс. Літо. 1891

Іл. 2. Войтех Гінайс. Сила і Прогрес. 1899

Іл. 3. Вільям Ернест Рейнольдс-Стівенс. Римське залицяння. 1900

Іл. 4. Арантазу Мартінес. Дракула. 2011

Іл. 5. Дьюла Бенчур. Відвоювання Будаїської фортеці в 1686 році. 1896

Іл. 6. Роза Бонер. Ярмарок коней. 1855

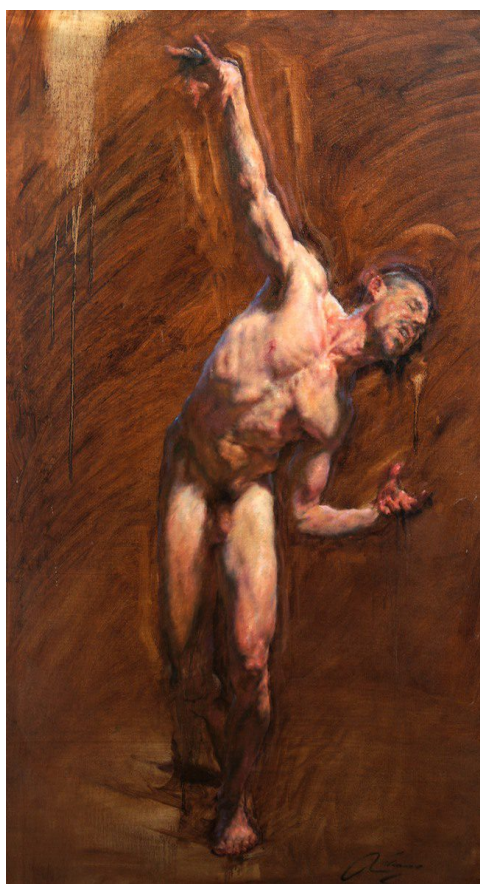
Іл. 7. Луїс Масрієра і Росес. Вітбитки тіні. 1920-ті

Іл. 8. Ніколас Гізіс. Гармонія. 1893

Іл. 9. Соломон Джозеф Соломон. Святий Георг. 1906

Іл. 10. Роберт Лібераче. Кидаюча фігура. 2015

Іл. 11. Франциско Понс Арнау. Лижі. 1925

Іл. 12. Войцех Вайс. Опудала. 1905

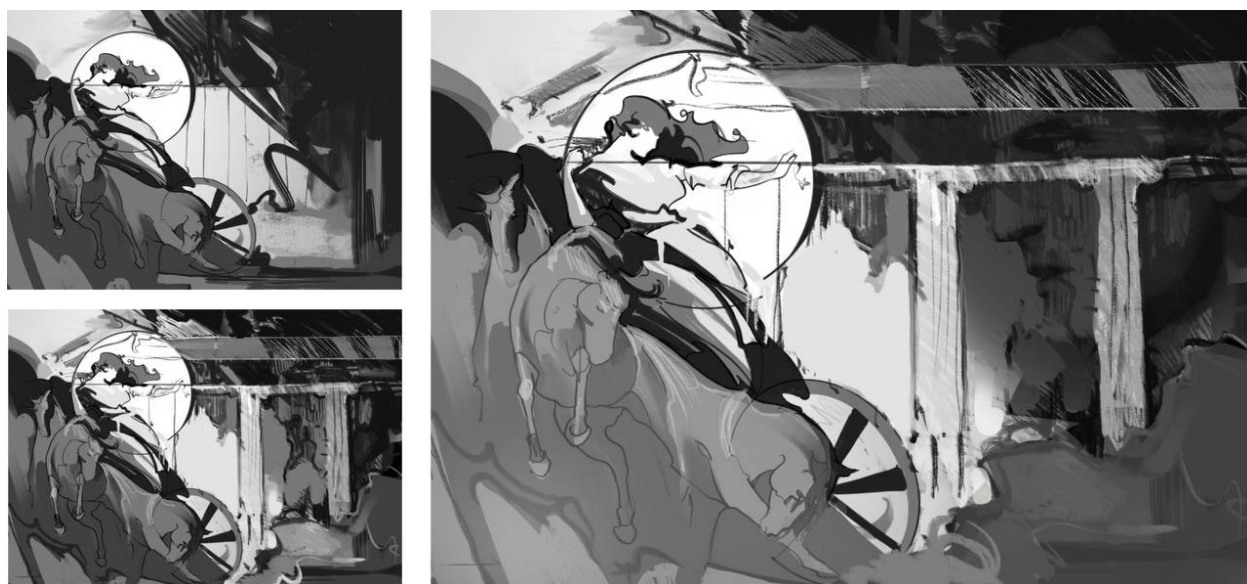
Іл. 13. Джон Вільям Вотерхаус. Цирцея невидима. 1892

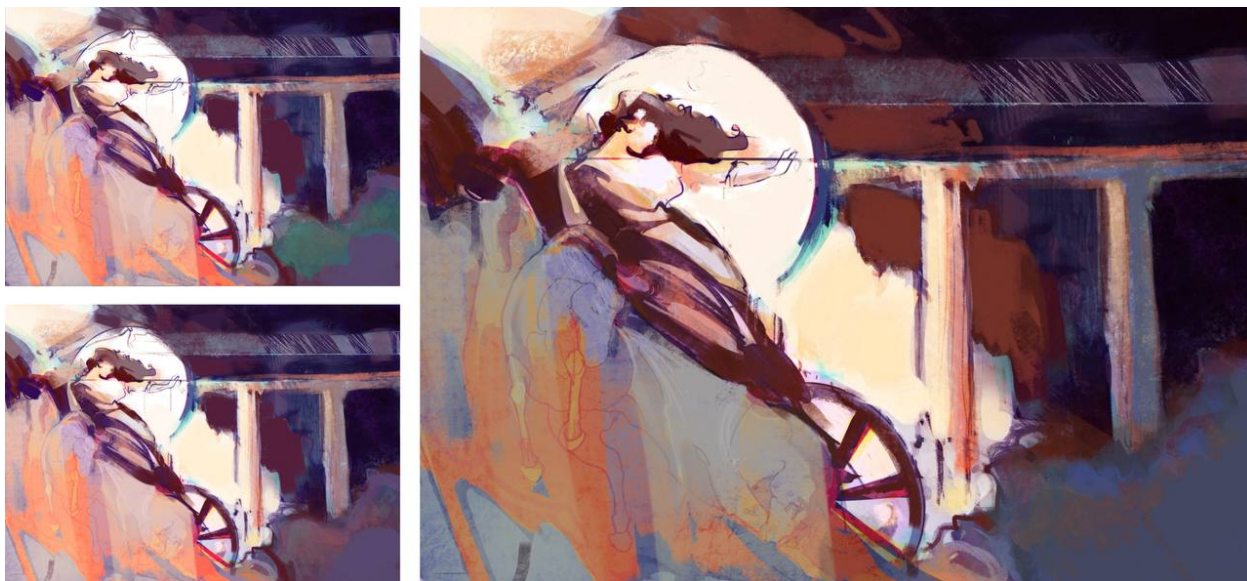
Іл. 14. Джон Вільям Вотерхаус. Цирцея, що пропонує чашу Уліссу. 1891

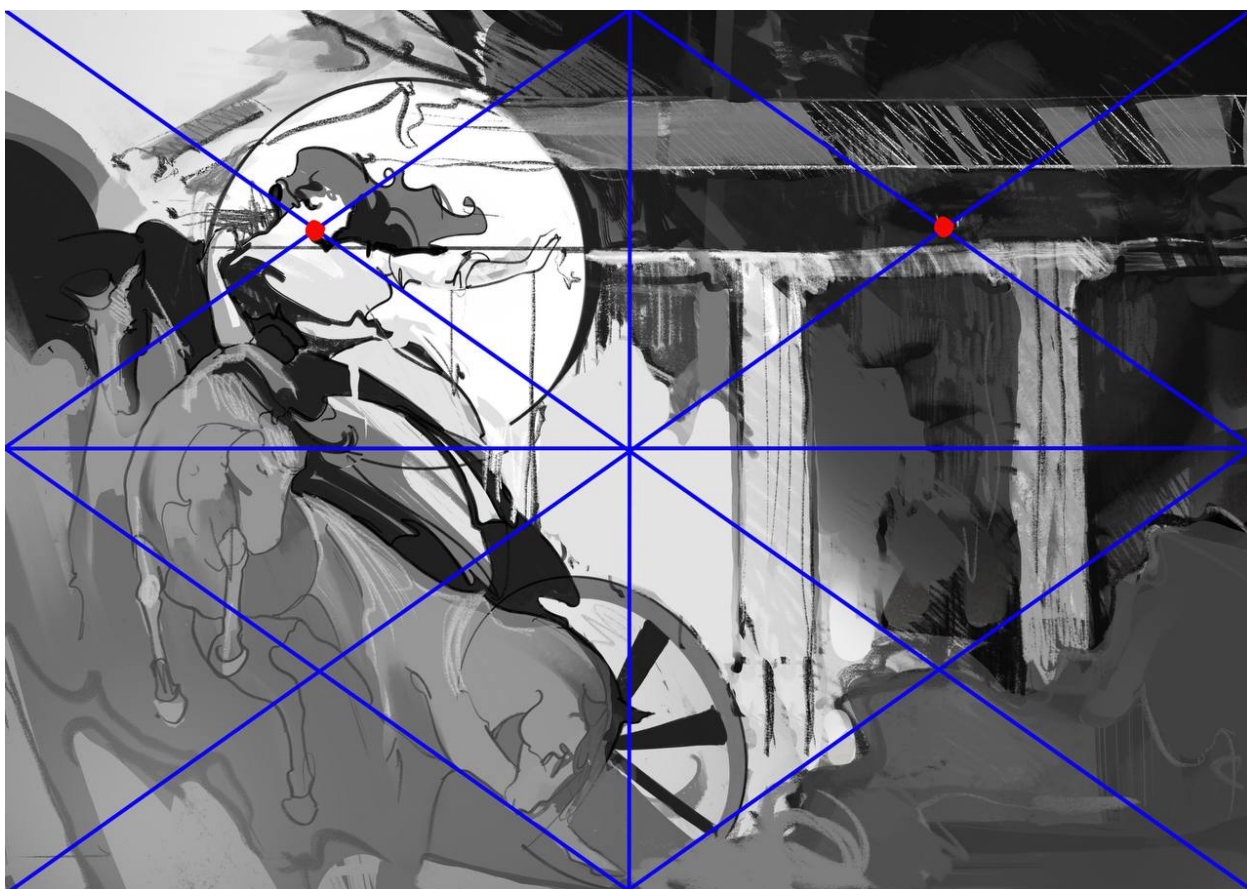
Іл. 15. Пошукові начерки до дипломної роботи

Іл. 16. Тональні ескізи

Іл. 17. Кольорові ескізи

Іл. 18. Розбір майстра

Іл. 19. Картон до дипломної роботи

Іл. 20. Мансурова А. Р. Меандри сили. 2026. Полотно, олія. 180x120.